

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

Historyczny układ ruralistyczny wsi

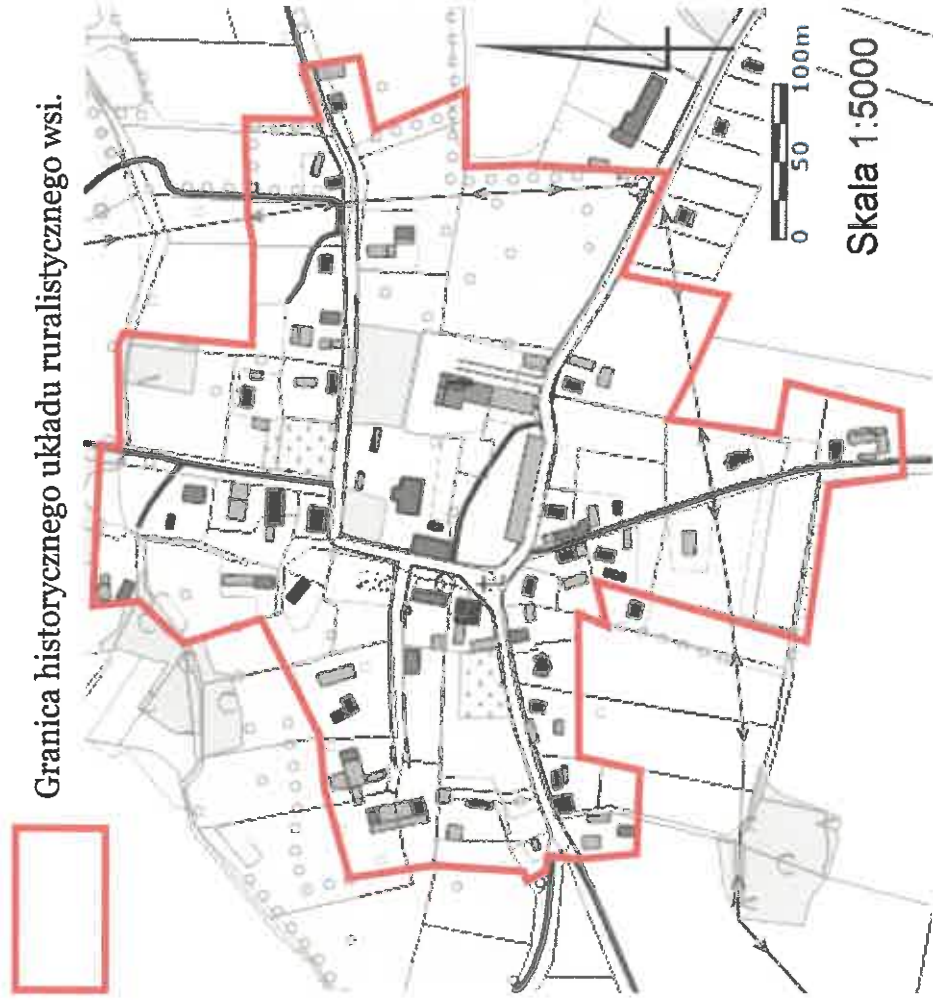
2. Czas powstania

1301, 1507, 1593, 1787, 1945

3. Miejscowość

CHOCIEBOROWICE

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **GÓROWSKI**

Gmina **WĄSOSZ**

6. Współrzędne geograficzne

51°32'07"N 16°38'48"E

7. Użytkowanie obecne
**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Poprzednie nazwy miejscowości: Choceborowitz (1301), Kotscheborwitz (1566), Kutscheborwitz (1787), Birkenhöhe (1937). Pierwotna nazwa miejscowości ma charakter patronimiczny i została utworzona od staropolskiego imienia Chocebor. Obecna nazwa nawiązuje do lokalnej tradycji.

Historia wsi i dóbr: Pierwsza informacja o miejscowości pochodzi z 1301 r. i dotyczy sprzedaży 3 łanów ziemi pomiędzy Choceborowicami a Płoskami. Najwcześniejszym wzmiankowanym właścicielem majątku w Choceborowicach był niejaki Thomas von Pfar. W 1507 r., ówczesny właściciel Hans Dyhr uzyskał prawo wzniesienia w miejscowości gospody, słodowni, browaru i gorzelni. W XVI w. tutejsze dobra kilkakrotnie zmieniły właścicieli. W 1581 nabył je Alexander von Portugall, który w 1593 majątek powiększył o Kowalewo (Kodelewe). Rodzina von Portugall utrzymała posiadłość do 1614 r. Kolejnymi właścicielami byli: Araharn von Schweinitz (1614), Christian von Hofmann (1663), Christina von Nickisch i Stotzeneck, Maria Elisabeth Frankenberg z domu Nickisch (1699), Friedrich Oswald von Tschammer, baronowa von Rechenberg z domu Prittwitz (1719), niejaki von Rothe (po 1726), który w 1746 r. sprzedał posiadłość rodzinie von Seidel z Wąsosza. Ostatni właściciel z rodu von Seidel zmarł w 1806 r., wówczas Choceborowice przeszły na owdowiąłą hrabinę Christiane Wilhelmine z do-mu Richthofen. Ta w 1818 r. sprzedała posiadłość Bernardowi von Rieben, rodzina von Rieben zarządzała dobrami do 60 - tych lat XIX w. Kolejnymi posiadaczami byli: dr Kühne (1873), mieszczńska rodzina Friese (1879 - 1898), Arthur Weisleder (1922, 1926). Około 1926 r. dobra zostały podzielone na kilka młych części, w tym jedną z siedzibą pańską. Wówczas Choceborowicami zarządzało Niemieckie Stowarzyszenie dla Wspierania Kolonizacji w Berlinie. Ostatnim właścicielem, wymienionym w 1937 r., był kapitan Kurt Schilke. W 1787 r. na terenie miejscowości odnotowano folwark pański, szkołę, wiatrak, 2 domy gminne. Do miejscowości należał folwark Waldforwerk - z 3 działkami zagrodniczymi. W latach 1765 - 1787 wzmiankowano: 13 - 24 zagrodników, 16 wlohych (od pańszczyzny), 3 chałupników oraz 3 rzemieślników. Liczba mieszkańców wynosiła 245 osób. Wówczas w skład dóbr wchodziły: Czeladź, Bienowice i Kowalewo. Około poł. XIX w. Choceborowice posiadały 36 domów, pałac z folwarkiem, wiatrak, browar, gorzelnię oraz folwark - Waldforwerk położony na południowy wschód od wsi. Liczba mieszkańców wynosiła 264 osoby, ponadto wymieniono 3 rzemieślników i 4 kupców. Dwór stanowiący część założenia folwarcznego został wzniesiony w 4 ćw. XVIII w., późnobarokowy z wpływami neoklasycyzmu, rozbudowany na pocz. XX w. Choceborowice to duża wieś położona na zachodnim krańcu gminy, w pobliżu dużego kompleksu leśnego, przy drodze wiejskiej, w odległości ok. 0,5 km na zachód od drogi głównej Wińsko- Wąsosz. Zabudowa zwarta, gniazdowa. W centrum znajduje się zespół dworsko - folwarczny, dwór usytuowany jest w północnej części założenia, na skraju reliktu parku.

Bibliografia:

- Adressbuch des Grundbesitzes in der Provinz Schlesien, Berlin 1937
- Buße S., Eisenbahnen in Schlesien, Eggelham 1989
- Knie J., Alphabetisch-statistisch-topographische Ubersicht der Dorfer, Flecken, Stadte und anderen Orte der konigliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845
- Kwartalnik Górowski 1/2003, red. Z. Hanulak, Góra 2003
- Regesty Śląskie, red. W. Korza, t. 1 (1343-1348), Wrocław 1975 ; t. 2 (13491354), Wrocław 1983; t. 3 (1355-1357), Wrocław 1990; t. 4 (1358-1359), Wrocław (Bez daty wydania); t. 5 (1360), Wrocław 1992
- Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, Wrocław 1984
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz, Wąsosz 2000
- Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Bd 1-13, 1786

Materiały kartograficzne:

- Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy dawnego zespołu dworsko-folwarcznego i parku.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2023

Justyna Kość